

ವಾಲ್ಮೀಕಿಮಹಾಮುನಿಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ಕೂಜಂತಂರಾಮರಾಮೇತಿ ಮಧುರಂಮಧುರಾಕ್ಷರಂ |

ಆರುಹ್ಯಕವಿತಾಶಾಖಾಂ ವಂದೇವಾಲ್ಮೀಕಿಕೋಕಿಲಂ || ೧ ||

ಟೀ|| ಕವಿತಾಶಾಖಾಂ, ಕವಿತಾ-ಕವಿತ್ವವೆಂಬ, ಶಾಖಾಂ
ರಂಜೆಯನ್ನು, ಆರುಹ್ಯ-ಹತ್ತಿ, ಮಧುರಂ-ಮನೋಹರವಾ
ಗಿಯೂ, ಮಧುರಾಕ್ಷರಂ-ಕವಿಗಮಧುರವಾದ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂ
ದೊಡಗೂಡಿಯೂ, ರಾಮ ರಾಮೇತಿ--ರಾಮ ರಾಮಎಂಬ
ದಾಗಿ, ಕೂಜಂತಂ--ಕೂಗುತ್ತಲಿರುವಂಥಾ, ವಾಲ್ಮೀಕಿಕೋ
ಕಿಲಂ--ವಾಲ್ಮೀಕಿಯೆಂಬ ಕೋಗಿಲೆಯನ್ನು, ವಂದೆ--ನಮ
ಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ, ಅಹಂ--ನಾನೆಂದು ಶೇಷವು ||

ವಾಲ್ಮೀಕೇರ್ಮುನಿಸಿಂಹಸ್ಯ ಕವಿತಾವನಚಾರಿಣಃ |

ಶ್ರುಣ್ವಿರಾಮಕಥಾನಾದಂ ಕೊನಯಾತಿಪರಾಂಗತಿಂ || ೧೧ ||

ಟೀ|| ಕವಿತಾವನಚಾರಿಣಃ, ಕವಿತಾ-ಕವಿತ್ವವೆಂಬ, ವನ
ಚಾರಿಣಃ-ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವಂಥಾ, ವಾಲ್ಮೀಕೇರ್ಮುನಿ
ನಿಸಿಂಹಸ್ಯ-ವಾಲ್ಮೀಕಿಮುನಿಯೆಂಬ ಸಿಂಹದ, ರಾಮಕಥಾ
ನಾದಂ, ರಾಮಕಥಾ-ರಾಮಾಯಣವೆಂಬ, ನಾದಂ--ಸಿಂಹ
ನಾದವನ್ನು, ಶ್ರುಣ್ವಿ--ಕೇಳುವಂಥಾ, ಕಃ--ಯಾವನು
ತಾನೆ, ಪರಾಂ--ಉತ್ತಮವಾದ, ಗತಿಂ-ಗತಿಯನ್ನು, ನಯಾತಿ
ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲ, (ಎಂದರೆ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಕೇಳುವ
ವರೆಲ್ಲರೂ ಉತ್ತಮಲೋಕವನ್ನೈದುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವವು)||

ಯಃಪಿಬ ಸತತಂ ರಾಮಚರಿತಾಮೃತಸಾಗರಂ |

ಅತ್ಯಪ್ತಸ್ತಂ ಮುನಿಂವಂದೆ ಪ್ರಾಚೀತ ಸಮಕಲ್ಮಷಂ || ೧೨ ||

ಟೀ|| ಯಃ--ಯಾವಮಹಾಮುನಿಯು, ಸತತಂ-ಯಾವಾ
ಗಲೂ, ರಾಮಚರಿತಾಮೃತಸಾಗರಂ--ಶ್ರೀರಾಮದೇವರ
ಚರಿತ್ರವೆಂಬ ಅಮೃತಸಮುದ್ರವನ್ನು, ಪಿಬತ್--ಕುಡಿಯು
ವಂತವನಾದರೂ, ಅತ್ಯಸ್ತಃ--ತ್ಯಪ್ತಿಯಂ ಪಡೆಯದಿರುತ್ತಾ
ನೂ, ತಂ-ಅಂಥಾ, ಪ್ರಾಚೇತಸಂ--ವರುಣನಪುತ್ರನಾಗಿಯೂ,
ಅಕಲ್ಮಷಂ--ಕಳಂಕಶೂನ್ಯನಾಗಿಯೂ ಇರುವ, ಮುನಿ-
ಮುಷಿಯನ್ನು, ವಂದೆ-ವಂದಿಸುತ್ತೇನೆ ||

ಆಂಜನೇಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ಗೊಪ್ಪದೀಕೃತವಾರಾಶಿಂ ಮಶಕೀಕೃತರಾಕ್ಷಸಂ |

ರಾಮಾಯಣಮಹಾಮಾಲಾರತ್ನಂ ವಂದೇ ನಿಲಾತ್ಮಜಂ || ೧||

ಟೀ|| ಗೊಪ್ಪದೀಕೃತವಾರಾಶಿಂ, ಗೊಪ್ಪದೀಕೃತ--
ಹಸುವುಕಾಲಿಕೃದಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಗೊಪ್ಪದವೆಂದು ಹೆಸರು, ಅದರ
ಹಳ್ಳದೊಪಾದಿಸಮುದ್ರವನ್ನೆಣಿಸಿ ದಾಟಿದವನಾಗಿಯೂ, ಮಶ
ಕೀಕೃತರಾಕ್ಷಸಂ, ಮಶಕೀಕೃತ-ಸೊಳ್ಳೆಗಳೋಪಾದಿ ಅಬ್ಬ
ಜೀವಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ, ರಾಕ್ಷಸಂ--ರಾಕ್ಷಸರುಳ್ಳವ
ನಾಗಿಯೂ, ರಾಮಾಯಣಮಹಾಮಾಲಾರತ್ನಂ, ರಾಮಾ
ಯಣ-ರಾಮಾಯಣವೆಂಬ, ಮಹಾ-ಮಹತ್ತಾದ, ಮಾಲಾ-
ಹಾರಕ್ಕೆ, ರತ್ನಂ-ನಾಯಕರತ್ನವಾಗಿಯೂ ಇರುವ, ಅನಿಲಾ
ತ್ಮಜಂ, ಅನಿಲ-ವಾಯುದೇವರ, ಆತ್ಮಜಂ--ಕುಮಾರನಾದ
ಹನುಮಂತನನ್ನು, ವಂದೆ--ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ ||

ಆಂಜನಾನಂದನಂವೀರಂ ಜಾನಕೀಕೋಕನಾಶನಂ |

ಕಪೀಶವಕ್ಷಹಂತಾರಂ ವಂದೇಲಂ ಕಾಭಯಂಕರಂ ||

|| ೨ ||

ಟೀ|| ಅಂಜನಾನಂದನಂ, ಅಂಜನಾ- ಅಂಜನಾದೇವಿಯ,
ನಂದನಂ-ಮಗನಾಗಿಯೂ, ವೀರಂ-ಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳವನಾಗಿ
ಯೂ, ಜಾನಕೀಶೋಕನಾಶನಂ, ಜಾನಕೀ-ಸೀತಾದೇವಿಯ,
ಶೋಕ-ದುಃಖವನ್ನು, ನಾಶನಂ-ನಾಶಮಾಡುವವನಾಗಿಯೂ,
ಕಪೀಶಂ-ವಾನರಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿಯೂ, ಅಕ್ಷಹಂತಾರಂ-ಅಕ್ಷ
ಕುಮಾರನನ್ನು ಕೊಂದವನಾಗಿಯೂ, ಲಂಕಾಭಯಂಕರಂ-
ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವನಾಗಿಯೂ
ಇರುವ ಹನುಮಂತನನ್ನು, ವಂದೆ-ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ ||

ಆಂಜನೇಯಮತಿಪಾಟಲಾಸನಂ ಕಾಂಚನಾದ್ರಿಕಮನೀಯವಿಗ್ರಹಂ |

ಪಾರಿಜಾತತರುಮೂಲವಾಸಿನಂಭಾವಯಾಮಿಪವಮಾನನಂದನಂ || ೩ ||

ಟೀ|| ಆಂಜನೇಯಂ-ಅಂಜನಾದೇವಿಯ ಕುಮಾರನಾಗಿ
ಯೂ, ಅತಿಪಾಟಲಾಲನಂ-ಬಹಳಕೆಂಪಾದ ಮುಖವುಳ್ಳವ
ನಾಗಿಯೂ, ಕಾಂಚನಾದ್ರಿಕಮನೀಯವಿಗ್ರಹಂ, ಕಾಂಚ
ನಾದ್ರಿ-ಸುವರ್ಣಪರ್ವತದೋಪಾದಿ, ಕಮನೀಯ-ಮನೋ
ಹರವಾದ, ವಿಗ್ರಹಂ-ಶರೀರವುಳ್ಳಂಥಾ, ಪಾರಿಜಾತತರುಮೂ
ಲವಾಸಿನಂ, ಪಾರಿಜಾತ-ಪಾರಿಜಾತವೆಂಬ, ತರು-ವೃಕ್ಷದ,
ಮೂಲವಾಸಿನಂ, ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕಳಿತಿರುವಂತಾ, ಪವಮಾನ
ನಂದನಂ-ವಾಯುಕುಮಾರನಾದ ಹನುಮಂತನನ್ನು, ಭಾವ
ಯಾಮಿ-ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತೇನೆ ||

ಜಿತಂಭಗವತಾತೇನ ಹರಿಣಾಲೋಕಧಾರಿಣಾ |

ಅಜೇನವಿಶ್ವರೂಪೇನ ನಿರ್ಗುಣೇನಗುಣಾತ್ಮನಾ || ೪ ||

ಟೀ|| ಲೋಕಧಾರಿಣಾ-ಸಕಲಲೋಕಾಧಾರ ಭೂತನಾ
ಗಿಯೂ, ಅಜೇನ-ಜನನಮೊದಲಾದ ವಿಕಾರಗಳಿಲ್ಲದೆ ನಿತ್ಯ

ನಾಗಿಯೂ, ವಿಶ್ವರೂಪೇಣ-ಸಕಲ ಜಗತ್ಸ್ವರೂಪನಾಗಿಯೂ,
 ನಿರ್ಗುಣೇನ-ಪ್ರಾಕೃತಹೇಯ ಗುಣ ಶೂನ್ಯನಾಗಿಯೂ, ಗು
 ಣಾತ್ಮನಾ-ದಿವ್ಯಕಲ್ಯಾಣಮಂಡಿತಾತ್ಮನಾಗಿಯೂ, ತೇನ-ಸಕ
 ಲವೇದಾಂತ ವೇದ್ಯನಾಗಿಯೂ, ಭಗವತಾ-ಪಾಡ್ಗುಣ್ಯ ಪರಿ
 ಪೂರ್ಣನಾಗಿಯೂ ಇರುವ, ಹರಿಣಾ-ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣ
 ನಿಂದ, ಜಿತಂ-ಸರ್ವೋತ್ಕರ್ಷದಿಂ ವರ್ತಿಸುವಣವಾಗುತ್ತದೆ||

ಬಾಲರಾಮಾಯಣ ಸ್ತಾರಂಭವು.

ತಪಸ್ವಿಧ್ಯಾಯನಿರತಂ ತಪಸ್ವೀವಾಗ್ವಿದಾಂವರಂ ।

ನಾರದಂ ಪರಿಪ್ರಾಪ್ತ ಪಾಶ್ವೀಕಿರ್ಮುನಿವ್ರಂಗಳವಂ ॥ ೧೧॥

ಟೀ|| ತಪಸ್ವೀ-ತಪೋನಿಷ್ಠನಾದ, ಪಾಶ್ವೀಕಿ-ಪಾಶ್ವೀಕಿಮುನಿಯು, ತಪಸ್ವಿಧ್ಯಾಯನಿರತಂ-ತಪಸ್ಸು, ವೇದಾಧ್ಯಯನವು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿಯೂ, ವಾಗ್ವಿದಾಂ-ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದವರಿಗೆ, ವರಂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿಯೂ, ಮುನಿವ್ರಂಗಳವಂ-ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿಯೂ ಇರುವ, ನಾರದಂ-ನಾರದ ಮುನಿಯನ್ನು, ಪರಿಪ್ರಾಪ್ತ-ಚನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದನು ॥

ಕೌಂಸ್ವಸ್ತಿ ಸಾಂಪ್ರತಂಲೋಕ ಗುಣವಾಕ್ ಕಶ್ಚವೀರ್ಯವಾಕ್ ।

ಧರ್ಮಜ್ಞಾಶ್ಚ ಕೃತಜ್ಞಾಶ್ಚ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯೋದ್ಯಥವ್ರತಃ ॥ ೧೨॥

ಟೀ|| ಅಸ್ತಿ-ಲೋಕ-ಈಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಸಾಂಪ್ರತಂ-ಈಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಕಃ-ಯಾವನು, ಗುಣವಾಕ್-ಗುಣವಂತನು, ಕಃ-ಯಾವನು, ವೀರ್ಯವಾಕ್-ವೀರ್ಯವಂತನು, ಮತ್ತು ಧರ್ಮಜ್ಞಃ-ಧರ್ಮವು ತಿಳಿದವನು, ಕೃತಜ್ಞಃ-ಕೃತಜ್ಞನು, ಸತ್ಯವಾಕ್ಯಃ-ಸತ್ಯವಂ ನುಡಿಯುವನು, ದ್ಯಥವ್ರತಃ-ದೃಢವಾದ ಧರ್ಮಪರಿಪಾಲನವ್ರತವುಳ್ಳವನು ॥

ಚಾರಿತ್ರೇಣಚ ಕೌಯುಕ್ತ ಸ್ವರ್ವಭೂತೇಷು ಕೌ ॥

ವಿದ್ವಾಂಕಃ ಕನ್ನಮರ್ಥೈ ಕ್ಷೈಕ ಪ್ರಯದರ್ಶನಃ ॥ ೧೩॥

ಟೀ|| ಕಃ-ಯಾವನು, ಚಾರಿತ್ರೇಣ-ಯೋಗ್ಯವಾದ ನಡತೆ

ಯೊಂದಿಗೆ, ಯುಕ್ತ-ಕೂಡಿದವನು, ಕ-ಯಾವನು, ಸರ್ವ
ಭೂತೇಷು-ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಹಿತ-ಇಷ್ಟನು,
ಕ-ಯಾವನು, ವಿದ್ವಾನ್-ಪಂಡಿತನು, ಕ-ಯಾವನು, ಸಮ
ರ್ಥ-ಚತುರನು, ಮತ್ತು ಕ-ಯಾವನು, ಏಕಪ್ರಿಯದರ್ಶನ-
ನು-ಬಂದೇ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ನೋಡುವಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಪ್ರೀತಿಯ
ನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನು ||

ಆತ್ಮವಾಕ್-ಕೊಜತ ಕ್ರೋಧೋ ದ್ಯುತಿಮಾಕೂನ ಸೂಯಕಃ |
ಯಸ್ಯ ವಿಜೃಂಭಿತಿದೇವಾರ್ಜ ಜಾತರೋಪಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇ || ೧೨ ||

ಟೀ|| ಕ-ಯಾವನು, ಆತ್ಮವಾಕ್-ಮನೋನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳ
ವನು, ಕ-ಯಾವನು, ಜಿತಕ್ರೋಧ-ಕೋಪಕ್ಕೆ ಬಳಗಾ
ಗದವನು, ಕ-ಯಾವನು, ದ್ಯುತಿಮಾನ್-ಶರೀರಕಾಂತಿ
ಯುಳ್ಳವನು, ಕ-ಯಾವನು, ಅನಸೂಯಕ-ಅಸೂಯೆಯಿ
ಲ್ಲದವನು, ಸಂಯುಗೇ-ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ, ಜಾತರೋಪಸ್ಯ, ಜಾತ-
ಹುಟ್ಟಿದಂಥಾ, ರೋಪಸ್ಯ-ಕೋಪವುಳ್ಳ, ಕಸ್ಯ-ಯಾವನನ್ನು
ಕುರಿತು, ದೇವಾಶ್ಚ-ದೇವತೆಗಳು ಸಹ, ಬಿಭೃತಿ-ಹೆದರುವರು||

ಏತದಿಚ್ಛಾ ವ್ಯಹಂಶ್ಚೈತುಂ ಪರಂಕೌತೂಹಲಂಹಿಮೆ |

ಮಹರ್ವತ್ಸಂಸಮರ್ಥೋಸಿ ಜ್ಞಾತುಮೆವಂವಿಧಂನರಂ || ೧೩ ||

ಟೀ|| ಹೇಮಹರ್ವ-ಎಲೈ ಮಹಾಮುನಿಯೆ, ಏವಂವಿಧಂ-
ಇಂಥಾಗುಣಗಳುಳ್ಳ, ನರಂ-ಮನುಷ್ಯನನ್ನು, ಜ್ಞಾತುಂ-ತಿಳಿ
ಯುವದಕ್ಕೆ, ತ್ವಂ-ನೀನು, ಸಮರ್ಥ-ಸಮರ್ಥನಾಗಿ, ಅಸಿ-
ಇದ್ದೀಯೆ, ಆದುದರಿಂದ, ಅಹಂ-ನಾನು, ಏತತ್-ಈ ವೃತ್ತಾಂ
ತವನ್ನು, ಶ್ರೋತುಂ-ಕೇಳುವದಕ್ಕೆ, ಇಚ್ಛಾಮಿ-ಇಚ್ಛೆಸು
ತ್ತೀನೆ, ಸೀ-ನನಗೆ, ಕೌತೂಹಲಂ-ಅಪೇಕ್ಷೆಯು, ಪರಂಹಿ-

ಅಧಿಕವಾಗಿ ಇದೆಯಲ್ಲ ||

ಶ್ರುತ್ವಾಚೈತತ್ತ್ರಿಲೋಕಜ್ಞೋವಾಲ್ಮೀಕೀ ನಾರದೋವಚಃ |

ಶ್ರೂಯತಾಮಿತಿಚಾಮಂತ್ರೈಸ್ಪ್ರಹ್ಮಪ್ಲೋವಾಕ್ಯಮಬ್ರವಿತ್ ||೬||

ಟೀ|| ತ್ರಿಲೋಕಜ್ಞಃ-ಮೂರುಲೋಕಗಳ ವೃತ್ತಾಂತಗಳಂತಿಳಿದ, ನಾರದಃ-ನಾರದನು, ಪ್ರಹ್ಮಪ್ಲಃ-ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ, ವಾಲ್ಮೀಕೀ-ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ, ಏತತ್-ಇಂಥಾ, ವಚಃ-ಮಾತನ್ನು, ಶ್ರುತ್ವಾ-ಕೇಳಿ, ಶ್ರೂಯತಾಂ-ಕೇಳಿರಿ, ಇತಿ-ಎಂಬದಾಗಿ, ಆಮಂತ್ರೈ-ಎಚ್ಚರಿಸಿ, ವಾಕ್ಯಂ-ವಚನವನ್ನು ಅಬ್ರವೀತ್-ನುಡಿದನು ||

ಬಹವೋದುರ್ಲಭಾಶ್ಚೈವ ಯೇತ್ವಯಾ ಕೀರ್ತಿತಾಗುಣಾಃ |

ಮುನೇವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಹಂಬುಧಾಶ್ಚೈರ್ಯುಕ್ತೈಶ್ಚೋಯತಾಂನರಃ ||೭||

ಟೀ|| ಹೇಮುನೇ, ಎಲೈವಾಲ್ಮೀಕೀಯ,ತ್ವಯಾ-ನಿನ್ನಿಂದ, ಏ-ಯಾವ, ಗುಣಾಃ-ಗುಣಗಳು, ಕೀರ್ತಿತಾಃ-ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೊ ಅಂಥಾ, ಬಹವಃ-ಬಹುಗುಣಗಳು, ದುರ್ಲಭಾಃ-ಏವ-ಬಬ್ಬನಲ್ಲೇ ದೊರಕಲಾರವು, ಆದರೂ, ಅಹಂ-ನಾನು, ಬುಧಾ-ಯೋಚನೆಯಿಂದ ತಿಳಿದು, ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ-ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ತೈಃ-ಅಂಥಾ ಸದ್ಗುಣಗಳೊಂದಿಗೆ, ಯುಕ್ತಃ-ಕೂಡಿದಂತಾ, ನರಃ-ಮನುಷ್ಯನು, ಶ್ರೂಯತಾಂ-ನಿನ್ನಿಂದಕೇಳಲ್ಪಡಲಿ.

ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಂಶಪ್ರಭವೋರಾಮೋನಾಮಜನೈರ್ಯುತಃ |

ನಿಯತಾತ್ಮಾಮಹಾವೀರ್ಯೋದ್ಯುತಿರ್ವಾಧೃತಿರ್ವಾಕವಶೀ ||೮||

ಟೀ|| ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಂಶಪ್ರಭವಃ, ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಂಶ-ಇಕ್ಷ್ವಾಕುಮಹಾರಾಯನವಂಶದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಭವಃ-ಹುಟ್ಟಿದಂಥಾ, ಜನೈಃ-ಸಕಲಜನಗಳಿಂದಲೂ, ಶ್ರುತಃ - ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂಥಾ;

ರಾಮಃ-ರಾಮನೆಂಬ, ನಾಮ-ಪೆಸರುಳ್ಳಂಥಾ, ನಿಯತಾತ್ಮಾ-
ಸ್ಥಿರವಾದ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳಂಥಾ, ಮಹಾವೀರ್ಯಃ, ಮಹಾ-ಅಧಿಕ
ವಾದ, ವೀರ್ಯಃ-ಬಲವುಳ್ಳಂಥಾ, ದೃಢಿಮಾನ್-ಕಾಂತಿಯು
ಳ್ಳಂಥಾ, ಧೃತಿಮಾನ್-ಧೈರ್ಯವುಳ್ಳಂಥಾ, ವಶೀ-ಇಂದ್ರಿಯ
ನಿಗ್ರಹವುಳ್ಳಂಥಾ ||

ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ನೀತಿಮಾನ್ವಾಗ್ವೀಮಾನ್ಶತ್ರುನಿಬರ್ಹಣಃ |

ವಿಪುಲಾಂಸೋವ ಹುಬಾಹುಃ ಕಂಬುಗ್ರೀವೋನುಹಾಹನುಃ ||೯||

ಟೀ|| ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ - ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ನೀತಿ
ಮಾನ್-ನೀತಿವಂತನಾಗಿಯೂ, ವಾಗ್ವೀ-ವಾಗ್ವಿನ ಚಾತುರ್ಯ
ವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಶ್ರೀಮಾನ್-ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಟಾಕ್ಷವುಳ್ಳವನಾಗಿ
ಯೂ, ಶತ್ರುನಿಬರ್ಹಣಃ, ಶತ್ರು-ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ, ನಿಬರ್ಹಣಃ-
ನಾಶಕನಾಗಿಯೂ, ವಿಪುಲಾಂಸಃ, ವಿಪುಲ-ವಿಸ್ತಾರವಾದ,
ಅಂಸಃ-ಹೆಗಲುಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಮಹಾಬಾಹುಃ-ದಪ್ಪವಾ
ಗಿಯೂ ದೀರ್ಘವಾಗಿಯೂ ಇರುವಭುಜಗಳುಳ್ಳಂಥಾ, ಕಂ
ಬುಗ್ರೀವಃ, ಕಂಬು-ಶಂಖದೋಪಾದಿ, ಗ್ರೀವಃ-ಕತ್ತುಳ್ಳಂಥಾ
ವನಾಗಿಯೂ, ಮಹಾಹನುಃ-ದೊಡ್ಡದಾದ ಗಂಡಸ್ಥಲವುಳ್ಳವ
ನಾಗಿಯೂ ||

ಮಹೋರಸ್ಕಮಹೇಷ್ವಾಸೋಗೂಢಜತ್ರುರಂದಮಃ |

ಆಜಾನುಬಾಹುಸ್ಸುಶಿರಾಸ್ಸುಲಲಾಟಸ್ಸುವಿಕ್ರಮಃ ||೧೦||

ಟೀ|| ಮಹೋರಸ್ತಃ-ವಿಶಾಲವಾದ ಯೆದೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ
ಯೂ, ಮಹೇಷ್ವಾಸಃ-ಮಹತ್ತಾದಧನುಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ,
ಗೂಢಜತ್ರುಃ-ಮಾಂಸದಕಂಡದಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಭುಜ
ಗಳಮೇಲಿವೆ ಅಡ್ಡವೂಳೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಅರಿದಮಃ-

ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿ ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದವನಾಗಿ
ಯೂ, ಆಜಾನುಬಾಹುಃ-ಮೊಳಕಾಲುವರಿಗೂ ಉದ್ದವಾದ
ಕೈಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಸುಶಿರಾಃ-ಸುಂದರವಾದ ಶಿರಸ್ಸುಳ್ಳ
ವನಾಗಿಯೂ, ಸುಲಲಾಟಃ-ಸುಂದರವಾದ ಹಣೆಯುಳ್ಳವನಾ
ಗಿಯೂ, ಸುವಿಕ್ರಮಃ-ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾದ ಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳಂಥಾ
ವನಾಗಿಯೂ ||

ಸಮಸ್ತಮವಿಭಕ್ತಾಂಗ ಸ್ನಿಗ್ಧವರ್ಣಪ್ರತಾಪವಾನ್ |

ಪೀನವಕ್ಷಾವಿಕಾಲಾಕ್ಷೋಃ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾಶುಭಲಕ್ಷಣಃ || ||೧೧||

ಟೀ|| ಸಮಃ-ಸಾಮುದ್ರಿಕಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ೯೬ ಅಂ
ಗುಲ ಪ್ರಮಾಣವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಸಮವಿ
ಭಕ್ತಾಂಗಃ-ಆ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಮೇರೆ ಆಯಾ
ಅವಯವ ಪ್ರಮಾಣವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಸ್ನಿಗ್ಧವರ್ಣಃ-ಮಿಂ
ಚುಳ್ಳದೇಹದ ಬಣ್ಣವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಪ್ರತಾಪವಾನ್-ಪ್ರ
ತಾಪವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಪೀನವಕ್ಷಾಃ-ದಪ್ಪವಾದ ಎದೆಯು
ಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ವಿಕಾಲಾಕ್ಷಃ-ಅಗಲವಾದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನಾ
ಗಿಯೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್-ಸರ್ವಾವಯವಸಾಂದರ್ಭವುಳ್ಳವನಾ
ಗಿಯೂ, ಶುಭಲಕ್ಷಣಃ-ಶುಭಕರಗಳಾದ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಗಳು
ಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ||

ಧರ್ಮಸಂಪನ್ನಸತ್ಯಸಂಧಶ್ಚ ಪ್ರಜಾನಾಂಚಹಿತೇರತಃ |

ಯಶಸ್ವೀ ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನ ಶ್ರುತಿವಿಶ್ವಾಸಸಮಾಧಿವಾನ್ || ||೧೨||

ಟೀ|| ಧರ್ಮಜ್ಞಃ-ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವನಾಗಿಯೂ,
ಸತ್ಯಸಂಧಃ-ಮಾಡಿದಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಪ್ಪದವನಾಗಿಯೂ,
ಪ್ರಜಾನಾಂ-ಪ್ರಜೆಗಳ, ಹಿತೇ-ಹಿತದಲ್ಲಿ, ರತಃ-ಆಸಕ್ತನಾಗಿ

ಯೂ, ಯಶಸ್ವೀ-ಕೀರ್ತಿಮಂತನಾಗಿಯೂ, ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನ-
ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಶುಚಿ-ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿಯೂ, ವಶ್ಯ-
ದೊಡ್ಡವರಿಗೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿಯೂ, ಸಮಾಧಿಮಾನ್-ಮನೋ
ನಿಯಮವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ||

ಪ್ರಜಾಪತಿಸಮುಕ್ತಿಯಾನ್ ಧಾತಾರಿಪುನಿಷೂದನಃ |

ರಕ್ಷಿತಾಂಜೀವಲೋಕಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಪರಿರಕ್ಷಿತಾ || ||೧೩||

ಟೀ|| ಪ್ರಜಾಪತಿಸಮ-ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ಸಮನಾಗಿಯೂ
ಶ್ರೀಮಾನ್-ಐಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಧಾತಾ-ಸಕಲಜಗತ್ತು
ನ್ನು ಧರಿಸುವವನಾಗಿಯೂ, ರಿಪುನಿಷೂದನಃ, ರಿಪು-ಶತ್ರುಗಳಿ
ಗೆ, ನಿಷೂದನ-ನಾಶಕನಾಗಿಯೂ, ಜೀವಲೋಕಸ್ಯ-ಪ್ರಾ
ಣಿಲೋಕಕ್ಕೆ, ರಕ್ಷಿತಾ-ರಕ್ಷಿಸುವವನಾಗಿಯೂ, ಧರ್ಮಸ್ಯ-
ಧರ್ಮಕ್ಕೆ, ಪರಿರಕ್ಷಿತಾ-ಜನ್ಮಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುವವನಾಗಿಯೂ, ||

ರಕ್ಷಿತಾನ್ವಸ್ಯಧರ್ಮಸ್ಯ ಸ್ವಜನಸ್ಯ ರಕ್ಷಿತಾ |

ವೇದವೇದಾಂಗತತ್ವಜ್ಞೋರ್ವೇ ಧನುರ್ವೇದೇಚ್ಛಿಂತ್ಯತಃ || ||೧೪||

ಟೀ|| ಸ್ವಸ್ಯ-ತನ್ನದಾಗಿಯಿರುವ, ಧರ್ಮಸ್ಯ-ರಾಜಧರ್ಮ
ವನ್ನು, ರಕ್ಷಿತಾ-ರಕ್ಷಿಸುವಂಥವನಾಗಿಯೂ, ಸ್ವಜನಸ್ಯ-ತನ್ನ
ನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದಜನವನ್ನು, ರಕ್ಷಿತಾ - ರಕ್ಷಿಸುವಂಥವನಾಗಿ
ಯೂ, ವೇದವೇದಾಂಗತತ್ವಜ್ಞಃ, ವೇದ-ನಾಲ್ಕುವೇದಗಳು,
ವೇದಾಂಗ-ಪಠಂಗಳಿ ಇವುಗಳ, ತತ್ವಜ್ಞಃ-ತತ್ವವಂತಿಳಿದ
ವನಾಗಿಯೂ, ಧನುರ್ವೇದೇಚ್ಛ-ಧನುರ್ವೇದದಲ್ಲೂ, ನಿಷ್ಠಿ
ತಃ-ಸಿರತನಾಗಿಯೂ

ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ತತ್ತ್ವವಿಜ್ಞ ಸ್ತೋತಿಮಾನ್ ಪ್ರತಿಭಾಸವಾನ್ |

ಸರ್ವಲೋಕಪ್ರಿಯಸ್ಸಾಧು ರದೀನಾತ್ಮಾವಿಚಕ್ಷಣಃ || ||೧೫||

ಟೀ|| ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥತತ್ತ್ವಜ್ಞಃ, ಸರ್ವ-ಸಮಗ್ರಗಳಾ
ದ, ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ, ಶಾಸ್ತ್ರ-ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ, ಅರ್ಥ-ಅರ್ಥಗಳ, ತತ್ತ್ವ-ಸಾ
ರಾಂಶಗಳನ್ನು, ಜ್ಞಃ-ತಿಳಿದವನಾಗಿಯೂ, ಸ್ತೃಪ್ತಿಮಾಣ-ಚ
ನ್ನಾಗಿ ಜ್ಞಪ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಪ್ರತಿಭಾಸವಾಣ- ಸಮ
ಯೋಚಿತಯುಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಲೋಕಪ್ರಿ
ಯಃ- ಸರ್ವಲೋಕಗಳಿಗೂ ಇಷ್ಟನಾಗಿಯೂ, ಸಾಧುಃ-
ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಅದೀನಾತ್ಮಾ-ದೀ
ನತ್ವವಿಲ್ಲದ ಆತ್ಮವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ವಿಚಕ್ಷಣಃ- ಸರ್ವಕಾ
ರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಚಾತುರ್ಯವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ||

ಸರ್ವದಾಭಿಗತಸ್ಸದ್ಭಿ ಸ್ಸಮುದ್ರಾಽವಸಂಧುಭಿಃ |

ಆರ್ಯಸ್ಸರ್ವಸಮಷ್ಟೈವ ಸದೈವಪ್ರಿಯದರ್ಶನಃ ||೧೬||

ಟೀ|| ಸಿಂಧುಭಿಃ-ನದನದಿಗಳಿಂದ, ಸಮುದ್ರಃಇವ-ಸಮು
ದ್ರದೋಪಾದಿ, ಸದ್ಭಿಃ-ಸತ್ಪುರುಷರಿಂದ, ಸರ್ವದಾ-ಯಾವಾ
ಗ್ಯೂ, ಅಭಿಗತಃ-ಅನುಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿಯೂ, ಆರ್ಯಃ-
ಪೂಜ್ಯನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಸಮಃ-ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಿತ್ರರಲ್ಲಿ
ಯೂ ಸಮಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಸದಾಽವ-ಸರ್ವಕಾ
ಲದಲ್ಲೂ, ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಃ-ಸರ್ವರಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾದ ದರ್ಶ
ನವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ||

ಸಚ ಸರ್ವಗುಣೋಪೇತಃ ಕೌಸಲ್ಯಾನಂದವರ್ಧನಃ |

ಸಮುದ್ರಾಽವ ಗಾಂಭೀರ್ಯೈ ಧೈರ್ಯೇಣ ಹಿಮವಾನಿವ ||೧೭||

ಟೀ|| ಸಃ-ಚ-ಅಂಥಾಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಮಹಾತ್ಮನು, ಸರ್ವ
ಗುಣೋಪೇತಃ, ಸರ್ವ-ಸಮಸ್ತವಾದ, ಗುಣ-ಸದ್ಗುಣಗಳೊಂ
ದಿಗೆ, ಉಪೇತಃ - ಕೂಡಿದವನಾಗಿಯೂ, ಕೌಸಲ್ಯಾನಂದವ

ಧನಃ, ಕೌಸಲ್ಯಾ-ಕೌಸಲ್ಯಾದೇವಿಗೆ, ಆನಂದವರ್ಧನಃ-ಸಂ
ತೋಷವಂ ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವಂಥಾ ಮಗನಾಗಿಯೂ, ಗಾಂಭೀ
ರ್ಯ-ಗಂಭೀರತ್ವದಲ್ಲಿ, ಸಮುದ್ರಃಇವಸ್ಥಿತಃ-ಸಮುದ್ರದೋ
ಪಾದಿ ಇರುವಂಥಾವನಾಗಿಯೂ, ಧೈರ್ಯೇಣ-ಧೈರ್ಯದಿಂದ,
ಹಿಮವಾಽಇವಸ್ಥಿತಃ-ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತದೋಪಾದಿ ಇರುವಂ
ಥಾವನಾಗಿಯೂ ||

ವಿಷ್ಣುನಾ ಸದೃಶೋವೀರ್ಯೇ ಸೋಮವತ್ಪ್ರಿಯವರ್ಶನಃ |

ಕಾಲಾಗ್ನಿಸದೃಶಃ ಕ್ರೋಧೇ ಜ್ವಮಯಾ ಪೃಥಿವೀಸಮಃ || ೧೦೪ ||

ಟೀ|| ವೀರ್ಯ-ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ, ವಿಷ್ಣುನಾ-ವಿಷ್ಣುವೊಂದಿ
ಗೆ, ಸದೃಶಃ-ಸಮಾನನಾಗಿಯೂ, ಸೋಮವತ್-ಚಂದ್ರನೋ
ಪಾದಿ, ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಃ-ಆಹ್ಲಾದಕರವಾದ ನೋಟವುಳ್ಳವ
ನಾಗಿಯೂ, ಕ್ರೋಧೇ-ಕೋಪದಲ್ಲಿ, ಕಾಲಾಗ್ನಿಸದೃಶಃ-ಪ್ರ
ಳಯಕಾಲದ ಅಗ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮನಾಗಿಯೂ, ಜ್ವಮಯಾ-
ಸಹನೆಯಿಂದ, ಪೃಥಿವೀಸಮಃ, ಪೃಥಿವೀ-ಭೂದೇವತೆಯೊಂದಿ
ಗೆ, ಸಮಃ-ಸಮಾನನಾಗಿಯೂ ||

ಧನದೇನಸಮಸ್ತ್ರಾಗೇ ಸತ್ಯೇಧರ್ಮಇವಾಪರಃ |

ತಮೇವಂ ಗುಣಸಂಪನ್ನಂ ರಾಮಂ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಂ || ೧೦೫ ||

ಟೀ|| ತ್ಯಾಗೆ-ದಾತೃತ್ವದಲ್ಲಿ, ಧನದೇನ-ಕುಬೇರನೊಂದಿಗೆ
ಸಮಃ-ಸಮಾನನಾಗಿಯೂ, ಸತ್ಯೇ-ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ, ಅಪರಃ-ಬೇರೆ
ಅಲ್ಲದೇಇರುವ, ಧರ್ಮಃ-ಧರ್ಮದೇವತೆಯೋಪಾದಿ, ಇವಸ್ಥಿತಃ-
ಇರುವಂಥಾವನಾಗಿಇದಾನೆ. ಏವಂ-ಈಮೇರೆ, ಗುಣಸಂಪ
ನ್ನಂ, ಗುಣ-ಸದ್ಗುಣಗಳೊಂದಿಗೆ, ಸಂಪನ್ನಂ-ಕೂಡಿಇರುವ,
ತಂ-ಹೀಗೆಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ, ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಂ-ಸತ್ಯವಾದ ಪರಾ

ಕ್ರಮವುಳ್ಳ, ರಾಮಂ-ಶ್ರೀರಾಮನೆಂದು ಹೆಸುರುಳ್ಳ ||

ಜ್ಯೇಷ್ಠಂಶ್ರೇಷ್ಠಗುಣೈರ್ಯುಕ್ತಂ ಪ್ರಿಯಂ ದಶರಥಸ್ಸುತಂ |

ಪ್ರಕೃತಿನಾಂಹಿತೈರ್ಯುಕ್ತಂ ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರಿಯಕಾಮ್ಯಯಾ ||೨೦||

ಯೌವರಾಜ್ಯೇನಸಂಯೋಕ್ತು ಮೈಘಪ್ರೀತ್ಯಾಮಹೀಪತಿಃ |

ಟೀ|| ಶ್ರೇಷ್ಠಗುಣೈಃ-ಉತ್ತಮಗಳಾದ ಗುಣಗಳೊಂದಿ
ಗೆ, ಯುಕ್ತಂ-ಕೂಡಿಇರುವಂಥಾ, ಪ್ರಕೃತಿನಾಂ-ಪ್ರಜೆ
ಗಳ, ಹಿತೈಃ-ಪ್ರೇಮಗಳೊಡನೆ, ಯುಕ್ತಂ-ಕೂಡಿಇರುವಂ
ಥಾ, ಪ್ರಿಯಂ-ತನ್ನಪ್ರೇಮಪಾತ್ರನಾದ, ಜ್ಯೇಷ್ಠಂ-ಹಿರಿಯ
ನಾದ, ಸುತಂ-ಮಗನನ್ನು, ದಶರಥಃ-ತಂದೆಯಾದ ದಶರಥ
ರಾಜನೆಂಬ, ಮಹೀಪತಿಃ-ಅರಸನು, ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರಿಯಕಾಮ್ಯ
ಯಾ, ಪ್ರಕೃತಿ-ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯಕಾಮ್ಯಯಾ-ಇಷ್ಟವನ್ನು
ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ, ಪ್ರೀತ್ಯಾ-ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ, ಯೌ
ವರಾಜ್ಯೇನ - ಯೌವರಾಜನಾಗಿ ಇರುವಣದರೊಂದಿಗೆ, ಸಂ
ಯೋಕ್ತುಂ-ಕೂಡಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ಐಚ್ಛತ್ - ಅವೇಕ್ಷಿಸಿ
ದನು ||

ತಸ್ಯಾಭಿಷೇಕ ಸಂಭಾರಾನ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾವಿಭಾರ್ಯಥಕೈಕಯಾ ||೨೧||

ಪೂರ್ವದತ್ತವರಾದೇವೀವರಮೇನಮಯಾಚತ |

ವಿನಾಸನಂಶ್ಚ ರಾಮಸ್ಯ ಭರತಸ್ಯಾಭಿಷೇಕನಂ || ೨೨ ||

ಟೀ|| ಅಥ-ತರುವಾಯ, ಕೈಕಯಾ-ಕೇಕಯ ರಾಯನ
ಮಗಳಾದ, ತಸ್ಯ-ಆ ದಶರಥರಾಯನ, ಭಾರ್ಯಾ-ಹೆಂಡತಿಯು
ಅಭಿಷೇಕಸಂಭಾರಾನ್, ಅಭಿಷೇಕ-ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ, ಸಂಭಾ
ರಾನ್-ಸಂವಿಧಾನಗಳನ್ನು, ದೃಷ್ಟ್ವಾ-ನೋಡಿ, ಪೂರ್ವಂ-ಪೂ
ರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ, ದತ್ತವರಾ-ದಶರಥನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟವರವು
ಳ್ಳಂಥಾ, ದೇವೀ-ರಾಜಮಹಿಷಿಯು - ರಾಮಸ್ಯ-ರಾಮನಿಗೆ,

ವಿವಾಸನಂ=ಅರಣ್ಯವಾಸವು, ಭರತಸ್ಯ-ಭರತನಿಗೆ, ಅಭಿಷೇ
ಚನಂ-ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವು ಎಂಬುದಾಗಿ, ವನಂ-ಇಂಥಾ, ವರಂ-
ವರಗಳನ್ನು, ಅಯಾಚತ-ಕೇಳಿದಳು ||

ಸ ಸತ್ಯವಚನಾದ್ರಾಜಾ ಧರ್ಮಪಾಲೇನ ಸಂಯುತಃ |

ವಿವಾಸಯಾಮಾಸ ಸುತಂ ರಾಮಂ ದಶರಥಃ ಪ್ರಿಯಂ || ೨೩||

ಟೀ|| ಸಃ-ಅಂಥಾ, ರಾಜಾ-ಅರಸನಾದ, ದಶರಥಃ-ದಶರ
ಥನು, ಸತ್ಯವಚನಾತ್-ಸತ್ಯವಾಕ್ಯದವೇಸೆಯಿಂದಲೂ, ಧರ್ಮ ಪಾ
ಲೇನ--ಧರ್ಮವೆಂಬಪಾಶದಿಂದಲೂ, ಯುಕ್ತಿತ್-ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಂ
ಥಾವನಾಗಿ, ಪ್ರಿಯಂ-ಇಷ್ಟನಾದ, ಸುತಂ-ಮಗನಾದ, ರಾ
ಮಂ-ರಾಮನನ್ನು, ವಿವಾಸಯಾಮಾಸ-ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ
ದನು ||

ಸಜಗಾಮವನಂವೀರಃ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಮನುಪಾಲಯ |

ಪಿತುರ್ದಚನನಿರ್ದೇಶಾತ್ಕೈಕೇಯ್ಯಾಃ ಪ್ರಿಯಕಾರಣಾತ್ || ೨೪||

ಟೀ|| ವೀರಃ-ಪರಾಕ್ರಮವಂತನಾದ, ಸಃ-ಆರಾಮನು,
ಕೈಕೇಯ್ಯಾಃ-ಕೈಕೇಯಿದೇವಿಯ, ಪ್ರಿಯಕಾರಣಾತ್-
ಇಷ್ಟವನ್ನು ನಡಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರವು, ಪಿತುಃ-ತಂದೆಯ,
ವಚನನಿರ್ದೇಶಾತ್-ಆಜ್ಞಾರೂಪವಾದ ವಾಕ್ಯದಿಂದ, ಪ್ರತಿ
ಜ್ಞಾ-ಪಿತೃವಾಕ್ಯಪರಿಪಾಲನದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು, ಪರಿಪಾಲ
ಯ-ಪರಿಪಾಲನವನ್ನು ಮಾಡುವವನಾಗಿ, ವನಂ-ಅರಣ್ಯ
ವನ್ನು ಕುರಿತು, ಜಗಾಮ-ಹೊರಟನು ||

ತಂವ್ರಜಂತಂಪ್ರಿಯೋಭ್ರಾತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣೋನುಜಗಾಮಹ |

ಸ್ನೇಹಾದ್ವಿನಯಸಂಪನ್ನಸ್ಸುಮಿತ್ರಾನಂದವರ್ಧನಃ || ೨೫||

ಭ್ರಾತರಂದಯಿತೋಭ್ರಾತು ಸ್ನಿಭ್ರಾತ್ರಮನುದರ್ಶಯ |

ಟೀ|| ಪ್ರಿಯಃ-ಅಣ್ಣನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಸು
ಮಿತ್ರಾನಂದವರ್ಧನಃ-ಸುಮಿತ್ರಾದೇವಿಗೆ ಪ್ರಿಯಪುತ್ರನಾಗಿ
ಯೂ, ಭ್ರಾತೃಃ-ಅಣ್ಣನಿಗೆ, ದಯಿತಃ-ಇಷ್ಟನಾದ, ಲಕ್ಷ್ಮ
ಣಃ-ಲಕ್ಷ್ಮಣನೆಂಬ, ಭ್ರಾತಾ-ತಮ್ಮನು, ವ್ರಜಂತಂ-ಅರ
ಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಂಥಾ, ತಂ-ಅಂಥಾ, ಭ್ರಾತರಂ-ಅಣ್ಣನಾದ
ರಾಮನನ್ನು, ಸಾಭ್ರಾತ್ರಂ-ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ಅನುಕೂಲ
ತ್ವವನ್ನು, ಅನುದರ್ಶಯತ್-ತೋರಿಸುವಂಥಾವನಾಗಿಯೂ,
ಸ್ನೇಹಾತ್-ಸ್ನೇಹದದೇಸೆಯಿಂದ, ವಿನಯಸಂಪನ್ನಃ-ವಿನಯ
ದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದವನಾಗಿಯೂ, ಅನುಜಗಾವ-ಹಿಂದೆಯೇ
ಹೋದನು ||

ರಾಮಸ್ಯದಯಿತಾಭಾಯ್ ನಿತ್ಯಂಪ್ರಾಣಸಮಾಹಿತಾ ||೫೬||

ಜನಕಸ್ಯಕುಲೇಜಾತಾ ದೇವಮಾಯೇವನಿರ್ಮಿತಾ |

ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನಾ ನಾರೀಣಾಮುತ್ತಮಾವಧಾಃ ||೫೭||

ಸೀತಾಪ್ರಸುಗತಾ ರಾಮಂ ಶಶಿನಂ ರೋಹಿಣೀಯಥಾ ||

ಟೀ|| ರಾಮಸ್ಯ-ರಾಮದೇವರಿಗೆ, ದಯಿತಾ-ಇಷ್ಟಳಾಗಿ
ಯು, ನಿತ್ಯಂ-ಯಾವಾಗ್ಯೂ, ಪ್ರಾಣಸಮಾ-ಪ್ರಾಣಗಳೊಂದಿ
ಗೆ ಸಮಾನೆಯಾಗಿಯೂ, ಹಿತಾ-ಅನುಕೂಲೆಯಾಗಿಯೂ, ಜನ
ಕಸ್ಯ-ಜನಕರಾಯನ, ಕುಲೇ-ವಂಶದಲ್ಲಿ, ಜಾತಾ-ಹುಟ್ಟಿದವ
ಳಾಗಿಯೂ, ದೇವಮಾಯಾಇವ-ದೇವತೆಗಳ ಮಾಯೆಯೋ
ಪಾದಿ, ನಿರ್ಮಿತಾ-ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಸ,
ಪನ್ನಾ-ಸಮಸ್ತ ಸುಲಕ್ಷಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿದವಳಾಗಿಯೂ
ನಾರೀಣಾಂ-ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ, ಉತ್ತಮಾ-ಶ್ರೇಷ್ಠಿಯಾದ, ವಧಾಃ-
ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿಇರುವ, ಭಾರ್ಯಾ - ಪತ್ನಿಯಾದ, ಸೀತಾಅಪಿ-

ಸೀತಾದೇವಿಯು ಸಹ, ಯಥಾ-ಯಾವಮೇರೆ, ಶಶಿನಂ-ಚಂದ್ರ
ನನ್ನು, ರೋಹಿಣೀ-ರೋಹಿಣೀದೇವಿಯು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ
ಳೂ, ತಥಾ-ಆಮೇರೆ, ರಾಮಂ-ರಾಮದೇವರನ್ನು, ಅನು
ಗತಾ-ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಹೋದಳು ||

ಪೌರೈರನುಗತೋದೂರಂ ಪಿತೃ ದಶರಥೇನ ಚ ||೨೮||

ಶೃಂಗಬೇರಪುರೇ ಸೂತಂ ಗಂಗಾಕೂಲೇ ವ್ಯಸರ್ಜಯತ್ |

ಗುಹಮಾಸಾದ್ಯ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ನಿಷಾದಾಧಿಪತಿಂ ಪ್ರಿಯಂ ||೨೯||

ಗುಹೇ ನ ಸಹಿತೋ ರಾವೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇ ನ ಚ ಸೀತಯಾ |

ಟೀ|| ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ-ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪನಾದ ರಾಮನು, ಪೌರೈಃ-
ಪಟ್ಟಣದವರೊಳಿಂದಲೂ, ಪಿತಾ-ತಂದೆಯಾದ, ದಶರಥೇನ
ಚ-ದಶರಥರಾಯನಿಂದಲೂ ಕೂಡ, ದೂರಂ-ಬಹಳದೂರದ
ವರಿಗೂ, ಅನುಗತಃ-ಅನುಸರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ, ಶೃಂಗಬೇರ
ಪುರ-ಶೃಂಗಬೇರಪುರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ, ಗಂಗಾಕೂಲೇ-ಗಂಗೆಯದ
ಡದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಿಯಂ-ಇಷ್ಟವಾದ, ನಿಷಾದಾಧಿಪತಿಂ-ನಿಷಾದ-
ಬೇಡರಿಗೆ, ಅಧಿಪತಿಂ-ಅಧಿಪತಿಯಾದ, ಗುಹಂ-ಗುಹನೆಂಬ
ವನನ್ನು, ಆಸಾದ್ಯ-ಹೊಂದಿ, ಸೂತಂ-ಸಾರಥಿಯನ್ನು, ವ್ಯ
ಸರ್ಜಯತ್-ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು ||

ತೇವನೇನ ವನಂಗೆತ್ವಾ ನದೀಸ್ತೀರ್ತ್ವಾಬಹೂದಕಾಃ ||೩೦||

ಚಿತ್ರಕೂಟಮನುಪ್ರಾಪ್ಯ ಭರದ್ವಾಜಸ್ಯ ಶಾಸನಾತ್ |

ರಮ್ಯಮಾವಸಥಂಕೃತ್ವಾ ರಮಮಾಣಾವನೇತ್ರಯಃ ||೩೧||

ದೇವಗಂಧರ್ವಸಂಕಾಶಾಸ್ತತ್ರತೇನೈವಸ್ಯ ಸುಖಂ |

ಟೀ|| ರಾಮಃ-ಶ್ರೀರಾಮನು, ಗುಹೇನ-ಗುಹನೊಂದಿಗೂ,
ಲಕ್ಷ್ಮಣೇನ-ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಂದಿಗೂ, ಸೀತಯಾಚ-ಸೀತಾದೇ

ವಿಯೊಂದಿಗೂ ಸಹ, ಸಹಿತೆ-ಕೂಡಿದಂಥಾವನಾಗಿ, ತೇ-ಅವ
ರಲ್ಲರೂ, ವನೇನ-ಅರಣ್ಯಮಾರ್ಗದಿಂದಲೆ, ವನಂ-ಮತ್ತೊಂ
ದು ಅರಣ್ಯವನ್ನು, ಗತ್ವಾ-ಐದಿ, ಬಹೂದಕಾಃ-ಹೇರಳವಾದ
ನೀರುಳ್ಳ, ನದೀಃ-ಹೊಳೆಗಳನ್ನು, ತೀರ್ತ್ವಾ-ದಾಟೆ, ಭರದ್ವಾ
ಜಸ್ಯ-ಭರದ್ವಾಜಮಹಾಮುನಿಯ, ಶಾಸನಾತ್ - ಆಜ್ಞೆಯ
ದೇಸೆಯಿಂದ, ಚಿತ್ರಕೂಟಂ-ಚಿತ್ರಕೂಟವೆಂಬ ಪರ್ವತವನ್ನು
ಅನುಪ್ರಾಪ್ಯ-ಶೇರಿ, ರಮ್ಯಂ-ರಮಣೀಯವಾದ, ಆಸವಥಂ-
ಪೂರ್ಣಶಾಲೆಯನ್ನು, ಕೃತ್ವಾ-ರಚಿಸಿ, ವನೇ-ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ, ರ
ಮಮಾಣಾಃ-ವಿಹರಿಸುತ್ತಲಿರುವ, ತ್ರಯಃ-ಮೂರುಜನವೂ,
ದೇವಗಂಧರ್ವ ಸಂಕಾಶಾಃ-ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಗಂಧರ್ವರಿಗೂ
ಸಮರಾಗಿರುವ, ತೇ-ಅವರು, ತತ್ರ-ಆಚಿತ್ರಕೂಟದಲ್ಲಿ, ಸು
ಖಂ-ಸುಖವಾಗಿ, ನೃವಸೃ-ವಾಸವಂ ಮಾಡಿದರು || ೪ ||

ಚಿತ್ರಕೂಟಂ ಗತೇ ರಾಮೇ ಪುತ್ರಶೋಕಾತುರಸ್ತದಾ |

ರಾಜಾ ದಶರಥಸ್ವರ್ಗಂ ಜಗಾಮ ವಿಲಕ್ಷ ಸುತಂ || || ೫ ||

ಟೀ || ತದಾ-ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ, ರಾಮೇ-ಶ್ರೀರಾಮನು, ಚಿತ್ರ
ಕೂಟಂ- ಚಿತ್ರಕೂಟಪರ್ವತವನ್ನು, ಗತೇಸತಿ-ಹೋಗುವ
ಲ್ಲೂ, ಪುತ್ರಶೋಕಾತುರಃ-ಪುತ್ರಶೋಕ-ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂದ,
ಆತುರಃ-ದುಃಖಿತನಾದ, ರಾಜಾ-ಅರಸನಾದ, ದಶರಥಃ-ದಶರ
ಥನು, ಸುತಂ-ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು, ವಿಲಕ್ಷ-ಅಳುತ್ತಾ, ಸ್ವ
ರ್ಗಂ-ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು, ಜಗಾಮ-ಐದಿದನು ||

ಮೃತೇತು ತಸ್ಮಿನ್ ಭರತೋ ವಸಿಷ್ಠಪ್ರ ಮುಖೈ ದ್ವಿಜೈಃ ||

ನಿಯುಜ್ಯಮಾನೋ ರಾಜ್ಯಯ ನೈಚ್ಛದ್ವಾಜ್ಯಂ ಮಹಾಬಲಃ || ೬ ||

ಟೀ || ತಸ್ಮಿನ್-ಆದಶರಥರಾಯನು; ಮೃತೇ-ಸಾಯಲು.

ಮಹಾಬಲಃ-ಅಧಿಕವಾದ ಬಲವುಳ್ಳ, ಭರತಃ-ಭರತನು, ವಸಿ
ಷ್ಠಪ್ರಮುಖೈಃ-ವಸಿಷ್ಠರುಮೊದಲಾದ, ದ್ವಿಜೈಃ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ
ರಿಂದ, ರಾಜ್ಯಾಯ-ರಾಜ್ಯಭಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ನಿಯುಜ್ಯಮಾ
ನಃ-ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ, ರಾಜ್ಯಂ-ರಾಜ್ಯವನ್ನು, ನೈಚ್ಛ
ತ್-ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಿಲ್ಲ ||

ಸಜಗಾಮವನಂವೀರೋ ರಾಮಪಾದ ಪ್ರಸಾದಕಃ ||

ಟೀ || ವೀರಃ-ವೀರೈವಂತನಾದ, ಸಃ-ಆ ಭರತನು, ರಾಮ
ಪಾದಪ್ರಸಾದಕಃ, ರಾಮ-ರಾಮದೇವರ, ಪಾದ-ಪಾದಗಳ
ನ್ನು, ಪ್ರಸಾದಕಃ-ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವವನಾಗಿ, ವನಂ-ವನವನ್ನು,
ಜಗಾಮ-ಹೋದನು ||

ಗತ್ವಾತು ಸಮಹಾತ್ಮಾನಂ ರಾಮಂ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಂ ||

ಅಯಾಚದ್ಭ್ರಾತರಂ ರಾಮಮಾರ್ಯಭಾವಪುರಸ್ಕೃತಃ ||೩೩||

ತ್ವಮೇವರಾಜಾ ಧರ್ಮಜ್ಞ ಇತಿ ರಾಮಂ ವಚೋಬ್ರವೀತ್ ||

ಟೀ|| ಸಃ-ಆ ಭರತನು, ಆರ್ಯಭಾವಪುರಸ್ಕೃತಃ-ಜೈಷ್ಠಿಷ್ಠ
ನೆಂಬ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮಂಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಗತ್ವಾ-ರಾಮ
ನಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಮಹಾತ್ಮಾನಂ-ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಸ್ವರೂ
ಪವುಳ್ಳವನಾದ, ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಂ-ಸತ್ಯವಾದ ಪರಾಕ್ರಮ
ವುಳ್ಳ, ಭ್ರಾತರಂ-ಅಣ್ಣನಾದ, ರಾಮಂ-ರಾಮನನ್ನು ಅಯಾ
ಚತ್ - ಕೇಳಿಕೊಂಡನು, ಮತ್ತು ಹೇ ಧರ್ಮಜ್ಞ-ಎಲೈ
ಧರ್ಮವಂ ತಿಳಿದವನೆ, ತ್ವಮೇವ-ನೀನೇ, ರಾಜಾ-ರಾಜನು,
ಇತಿ-ಎಂಬದಾಗಿ, ರಾಮಂ-ರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು, ವಚಃ-
ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಅಬ್ರವೀತ್-ನುಡಿದನು.

ರಾಮೋಪಿ ಪರಮೋದಾರಸ್ಸಮುಖಸ್ಸಮಹಾಯಶಃ ||೩೪||

ನಜೈಚ್ಚಪ್ರಿತುರಾದೇಶಾ ದ್ರಾಜ್ಯಂ ರಾಮೋ ಮಹಾಬಲಃ ||

ಟೀ|| ಸುಮುಖಃ-ಪ್ರಸನ್ನಮುಖನಾಗಿಯೂ, ಸುಮಹಾ
ಯಶಾಃ-ಅಧಿಕವಾದ ಸತ್ಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಮಹಾ
ಬಲಃ-ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿಯೂ ಇರುವ, ರಾಮಃ - ಅಪಿ-
ಶ್ರೀರಾಮನೂ, ಪಿತುಃ-ತಂದೆಯ, ಆದೇಶಾತ್-ಆಜ್ಞಾಸರಿಪಾ
ಲನವಂ ಬಿಟ್ಟು, ರಾಜ್ಯಂ-ರಾಜ್ಯವನ್ನು, ನಜೈಚ್ಛತ್ ಚ-ಯಿ
ಚ್ಛಯಿಸಲೇಇಲ್ಲ.

ಪಾದುಕೇಚಾಸ್ಯ ರಾಜ್ಯಯ ನ್ಯಾಸಂ ದತ್ವಾ ಪುನಃ ಪುನಃ ||೩೩||

ನಿವರ್ತಯಾಮಾಸತತೋ ಭರತಂಭರತಾಗ್ರಜಃ ||

ಟೀ|| ಭರತಾಗ್ರಜಃ - ಭರತನಿಗೆ ಅಣ್ಣನಾದ ರಾಮನು,
ಅಸ್ಯ-ಈ ಭರತನಿಗೆ, ಪಾದುಕೇ-ತನ್ನ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು, ರಾ
ಜ್ಯಯ-ರಾಜ್ಯಭಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ನ್ಯಾಸಂ- ನಿಕ್ಷೇಪವಾಗಿ,
ದತ್ವಾ-ಕೊಟ್ಟು, ತತಃ-ತರುವಾಯ, ಪುನಃಪುನಃ-ಬಾರಿಬಾ
ರಿಗೂ, ಭರತಂ-ಭರತನನ್ನು, ನಿವರ್ತಯಾಮಾಸ-ಬಳ್ಳಿಯ
ಮಾತಾಡಿ ಹಿಂದಿರಿಗಿಸಿದನು ||

ಸಕಾಮಮನವಾಪ್ಯೈವ ರಾಮಪಾದಾವುಪಸ್ಪೃಶತ್ ||

ನಂದಿಗ್ರಾಮೇ ಕರೋದ್ರಾಜ್ಯಂ ರಾಮಾಗಮನಕಾಂಕ್ಷಯಾ||

ಟೀ|| ಸಃ-ಆ ಭರತನು, ಕಾಮಂ-ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು, ಅನವಾ
ಪ್ಯೈವ-ಪಡೆಯದೆಯೇ, ರಾಮಪಾದಾ - ಶ್ರೀರಾಮದೇವರ
ಪಾದಗಳನ್ನು, ಉಪಸ್ಪೃಶತ್ - ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಲಿರುವಂಥಾಪ
ನಾಗಿ, ರಾಮಾಗಮನಕಾಂಕ್ಷಯಾ-ಶ್ರೀ ರಾಮನ ಬರುವಿಕೆ
ಯಲ್ಲಿ ಕೋರಿಕೆಯಿಂದ, ನಂದಿಗ್ರಾಮೇ - ನಂದಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ,
ರಾಜ್ಯಂ-ರಾಜಕಾರ್ಯವನ್ನು, ಅಕರೋತ್-ನಡೆಸಿದನು ||

ಗತೇತು ಭರತೇ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸತ್ಯಸಂಧೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ |

ರಾಮಸ್ತು ಪುನರಾಲಕ್ಷ್ಯ ನಾಗರಸ್ಯ ಜನಸ್ಯಚ |

ತತ್ರಾಗಮನಮೇಕಾಗ್ನೋ ದಂಡಕಾ ಪ್ರವಿವೇಶಕ ||೪೦||

ಟೀ|| ಶ್ರೀಮಾನ್-ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಸತ್ಯಸಂಧಃ
ಸತ್ಯವಾದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ-ಇಂ
ದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದವನಾಗಿಯೂ ಯಿರುವ, ರಾಮಃತು-
ರಾಮನಾದರೂ, ಭರತೇ-ಭರತನು, ಗತೇತು-ಹೊರಟುಹೋ
ದತರುವಾಯ, ತತ್ರ-ಆ ಚಿತ್ರಕೂಟದಲ್ಲಿ, ನಾಗರಸ್ಯ-ಪಟ್ಟ
ಣದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ, ಜನಸ್ಯ-ಜನಗಳ, ಆಗಮನಂ-ಬರು
ವಿಕೆಯನ್ನು, ಆಲಕ್ಷ್ಯ-ನೋಡಿ, ಏಕಾಗ್ರಃ ಸತ್-ನಿಶ್ಚಲಚಿ
ತ್ತನಾಗಿ, ದಂಡಕಾ-ದಂಡಕಾರಣ್ಯವನ್ನು, ಪ್ರವಿವೇಶ-ಪ್ರ
ವೇಶಿಸಿದನು ||

ಪ್ರವಿಶ್ಯ ತು ಮಹಾರಣ್ಯಂ ರಾಮೋರಾಜೀವಲೋಚನಃ |

ವಿರಾಧಂ, ರಾಕ್ಷಸಂ ಹತ್ವಾ ಶರಭಂಗಂ ದರ್ಶಯತ ||೪೧||

ಸುತೀಕ್ಷ್ಣಂ ಚಾಪ್ಯಗಸ್ತ್ಯಂ ಚ ಅಗಸ್ತ್ಯಭ್ರಾತರಂ ತಥಾ ||೪೨||

ಟೀ || ರಾಜೀವಲೋಚನಃ, ರಾಜೀವ-ಕಮಲದೋಪಾದಿ,
ಲೋಚನಃ-ಕಣ್ಣುಳ್ಳು, ರಾಮಃ-ರಾಮನು, ಮಹಾರಣ್ಯಂ,
ಮಹಾ-ದೊಡ್ಡದಾದ, ಅರಣ್ಯಂ-ದಂಡಕಾರಣ್ಯವನ್ನು, ಪ್ರವಿ
ಶ್ಯ-ಹೊಕ್ಕು, ವಿರಾಧಂ-ವಿರಾಧನೆಂಬ, ರಾಕ್ಷಸಂ-ರಾಕ್ಷಸನ
ನ್ನು, ಹತ್ವಾ-ಹೊಂದು, ಶರಭಂಗಂ-ಶರಭಂಗನೆಂಬ ಮುನಿ
ಯನ್ನು, ಸುತೀಕ್ಷ್ಣಂ-ಚ-ಸುತೀಕ್ಷ್ಣನೆಂಬ ಋಷಿಯನ್ನು, ಅ
ಪಿಚ-ಮತ್ತು, ಅಗಸ್ತ್ಯಂ-ಚ-ಅಗಸ್ತ್ಯಮಹಾಮುನಿಯನ್ನು,
ತಥಾ-ಹಾಗೆ, ಅಗಸ್ತ್ಯಭ್ರಾತರಂ-ಅಗಸ್ತ್ಯನ ತಮ್ಮನಾದ

ಋಷಿಯನ್ನೂ, ದದರ್ಶಹ-ನೋಡಿದನಲ್ಲವೆ ||

ಅಗಸ್ತ್ಯವಕನಾಚ್ಚೈವ | ಜಗ್ರಾಹೈಂದ್ರಂ ಶರಾಸನಂ ||

ಖಡ್ಗಂ ಚ ಪರವ-ಪ್ರೀತಸ್ತೂಣೀಚಾಕ್ಷಯಸಾಯಕಾ ||

ಟೀ || ಅಗಸ್ತ್ಯವಚನಾತ್-ಅಗಸ್ತ್ಯನಮಾತಿನ ದೆಶೆಯಿಂದ, ಐಂದ್ರಂ-ಇಂದ್ರನ ಸಂಬಂಧವಾದ, ಶರಾಸನಂ-ಬಿಲ್ಲನ್ನೂ, ಖಡ್ಗಂಚ-ಕತ್ತಿಯನ್ನೂ, ಅಕ್ಷಯಸಾಯಕಾ-ಅಕ್ಷಯ-ಕ್ಷಯವಿಲ್ಲದ, ಸಾಯಕಾ-ಅಂಬುಗಳುಳ್ಳ, ತೂಣೀಚ-ಬತ್ತಳಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಸಹ, ಪರವ-ಪ್ರೀತಃ-ಬಹಳ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ, ಜಗ್ರಾಹ-ಗ್ರಹಿಸಿದನು ||

ವಸತಸ್ತಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ವನೇವನ ಕಪ್ತಸ್ಸಹ ||೪೩||

ಋಷಯೋಭ್ಯಾಗಮೌ ಸರ್ವೇ ವಧಾಯಾಸುರರಕ್ಷಸಾಂ ||

ಟೀ || ವನಚರೈಃ-ವಾನಪ್ರಸ್ಥರು ಮುಂತಾದ ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳೊಂದಿಗೆ, ವನ-ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ, ವಸತಃ-ವಾಸಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ, ತಸ್ಯ-ಅಂಥಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ, ರಾಮಸ್ಯ-ಶ್ರೀರಾಮನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ, ಸರ್ವೇ-ಸಮಸ್ತರಾದ, ಋಷಯಃ-ಋಷಿಗಳು, ಅಸುರರಕ್ಷಸಾಂ- ಅಸುರರು, ರಾಕ್ಷಸರು ಇವರುಗಳ, ವಧಾಯ-ಸಂಹಾರಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ಅಭ್ಯಾಗಮೌ-ಬಂದರು ||

ಸ ತೇಷಾಂ ಪ್ರತಿಶುಶ್ರಾವ್ಯರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ತಥಾ ವನೇ ||೪೪||

ಟೀ || ತಥಾ-ಹಾಗೆ, ಸಃ-ಆರಾಮನು, ವನ-ವನದಲ್ಲಿ, ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ-ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಬಂಧವಾದ ಉಪದ್ರವವನ್ನು ಕುರಿತು, ತೇಷಾಂ-ಋಷಿಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳನ್ನು, ಪ್ರತಿಶುಶ್ರಾವ-ಕೇಳಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದನು ||

ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತಶ ರಾಮೇಣ ವಧಸ್ಸಂಯತಿರ್ಮುಷಾಂ |

ಋಷೀಣಾಮಗ್ನಿಕಲ್ಪಾನಾಂ ದಂಡಕಾರಣ್ಯವಾಸಿನಾಂ || ೪೫ ||

ಟೀ || ಅಗ್ನಿಕಲ್ಪಾನಾಂ-ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಮಾನರಾಗಿಯೂ, ದಂಡಕಾರಣ್ಯವಾಸಿನಾಂ-ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವವರಾಗಿಯೂ ಇರುವ, ಋಷೀಣಾಂ-ಋಷಿಗಳ ಮುಂದೆ, ರಾಮೋಣ-ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ, ಸಂಯತಿಂ-ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಾಂ-ರಾಕ್ಷಸರ, ವಧಃ-ಸಂಹಾರವು, ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತಃ ಚ-ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಲೂ ಪಟ್ಟಿತು ||

ತೇನ ತತ್ತ್ವೈವ ವಸತಾ ಜನಸ್ಥಾನನಿವಾಸಿನೀ |

ವಿರೂಪಿತಾ ಶೂರ್ಪಣಖಾ ರಾಕ್ಷಸೀ ಕಾಮರೂಪಿಣೀ || ೪೬ ||

ಟೀ || ತತ್ತ್ವೈವ-ಆದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲೇ, ವಸತಾ-ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ, ತೇನ-ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ, ಜನಸ್ಥಾನನಿವಾಸಿನೀ-ಜನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರುವಂಥಾ, ಕಾಮರೂಪಿಣೀ-ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳಂಥಾ, ಶೂರ್ಪಣಖೀ-ಶೂರ್ಪನಖಿಯೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ, ರಾಕ್ಷಸೀ-ರಾಕ್ಷಸಿಯು, ವಿರೂಪಿತಾ-ವಿರೂಪವಾಗಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಳು ||

ತತಶ್ಶೂರ್ಪಣಖಾವಾಕ್ಯಾ ದುದ್ಯುಕ್ತಾ ಸರ್ವರಾಕ್ಷಸಾಃ |

ಖರಂ ತ್ರಿಶಿರಸಂ ಚೈವ ದೂಷಣಂಚೈವ ರಾಕ್ಷಸಂ || ೪೭ ||

ನಿಜಘಾತನ ರಣೇ ರಾಮಸ್ತೇಷಾಂ ಚೈವಪದಾನುಗಾಃ ||

ಟೀ || ತತಃ-ತರುವಾಯ, ಶೂರ್ಪಣಖಾವಾಕ್ಯಾತ್-ಶೂರ್ಪನಖಿಯು ವಚನದ ದೆಸೆಯಿಂದ, ಉದ್ಯುಕ್ತಾ-ಪ್ರಯತ್ನವಂತರಾಗಿ ಯಿರುವ, ಸರ್ವರಾಕ್ಷಸಾಂ-ಸಕಲ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನೂ, ಖರಂ - ಖರನೆಂಬುವನನ್ನು, ತ್ರಿಶಿರಸಂ-ತ್ರಿಶಿರಸ್ಸೆಂಬುವನನ್ನು, ದೂಷಣಂಚ ಏವ -ದೂಷಣನೆಂಬದಾಗಿಯೂ

ಹೆಸರುಳ್ಳ, ರಾಕ್ಷಸಂ-ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು, ತೇಷಾಂ - ಅವರುಗಳ, ಪದಾಸುಗಾಂ-ಬಂದಿಗೆ ಬರುವಂತಾವರನ್ನೂ ಸಹ, ರಣೇ-ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ, ರಾಮಃ - ಶ್ರೀರಾಮನು, ಸಿಜಘಾನ - ಕೊಂದನು. ||

ವನೇ ತಸ್ಮಿನ್ ನಿವಸತಾ ಜನಸ್ಥಾನ ನಿವಾಸಿನಾಂ ||೪೪||

ರಕ್ಷಸಾಂ ನಿಹತಾನ್ಯಾಸಾ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಚತುರ್ದಶ ||

ಟೀ||ತಸ್ಮಿನ್-ಅಂಥಾ, ವನೇ-ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ, ನಿವಸತಾ-ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಂಥಾ-ರಾಮನಿಂದ, ಜನಸ್ಥಾನನಿವಾಸಿನಾಂ-ಜನಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವಂಥಾ, ರಕ್ಷಸಾಂ-ರಾಕ್ಷಸರ, ಚತುರ್ದಶ ಸಹಸ್ರಾಣಿ-ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರವು, ನಿಹತಾನಿ-ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿ, ಆಸಾ-ಆದವು. ||

ತತೋಜ್ಞಾತಿವಧಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ರಾವಣಃ ಕ್ರೋಧಮೂರ್ಛಿತಃ||೪೫||

ಸಹಾಯಂ ವರಯಾಮಾಸ ಮಾರೀಚಂನಾಮ ರಾಕ್ಷಸಂ ||

ಟೀ|| ತತಃ-ತರುವಾಯ, ರಾವಣಃ-ರಾವಣನು, ಜ್ಞಾತಿವಧಂ, ಜ್ಞಾತಿ-ಜ್ಞಾತಿಗಳ, ವಧಂ-ನಾಶವನ್ನು, ಶ್ರುತ್ವಾ-ಕೇಳಿ, ಕ್ರೋಧ ಮೂರ್ಛಿತಃ-ಪರವಶನಾಗಿ, ಮಾರೀಚಂನಾಮ - ಮಾರೀಚನೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ, ರಾಕ್ಷಸಂ-ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು, ಸಹಾಯಂ-ಸಹಾಯಕನನ್ನಾಗಿ, ವರಯಾಮಾಸ-ಕೋರಿದನು ||

ವಾರ್ಯಮಾಣಸ್ಸುಬಹುಶೋ ಮಾರೀಚೇನ ಸರಾವಣಃ ||೪೬||

ನವಿರೋಧೋ ಬಲವತ ಹ್ರಮೋ ರಾವಣ ತೇನತೇ ||

ಟೀ|| ಹೇರಾವಣ-ಎಲೈ ರಾವಣನೆ, ಬಲವತಾ-ಬಲವಂತನಾದ, ತೇನ-ರಾಮನೊಂದಿಗೆ, ವಿರೋಧಃ-ದ್ವೇಷವು, ತೇ-ನಿನ್ನಗೆ. ನಕ್ಷಮಃ-ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ, ಇತಿ-ಎಂಬದಾಗಿ, ಸುಬಹುಶಃ-ಬ

ಹು ವಿಧವಾಗಿ, ಮಾರೀಚೇನ-ಮಾರೀಚನಿಂದ, ಸಃ-ಅಂಥಾ
ರಾವಣನು, ವಾರ್ಧ್ಯಮಾಣಃ-ನಿಷೇಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾದನು ||

ಅನಾದೃತ್ಯತು ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ರಾವಣಃ ಕಾಲಚೋದಿತಃ||೫೦||

ಜಗಾಮ ಸಹಮಾರೀಚಸ್ತು ಸ್ಥಾಶ್ರಮಪದಂ ತದಾ||

ಟೀ|| ರಾವಣಃ-ರಾವಣನು, ಕಾಲಚೋದಿತಃ-ಯಮನಿಂದ
ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ (ಅಂದರೆ ವಿನಾಶಕಾಲ ಸಮೀಪಿಸಿದ್ದದ್ದರಿಂದ
ಯೆಂದು ಭಾವವು) ತದ್ವಾಕ್ಯಂ-ಮಾರೀಚನ ವಾಕ್ಯವನ್ನು,
ಅನಾದೃತ್ಯ-ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡದೆ, ತದಾ-ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಸಹಮಾರೀಚಃ
ಮಾರೀಚನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದವನಾಗಿ, ತಸ್ಯ-ಆ ರಾಮನ, ಆಶ್ರ
ಮಪದಂ-ಆಶ್ರಮದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು, ಜಗಾಮ-ಹೋದನು. ||

ತೇನ ಮಾಯಾವಿನಾ ದೂರಮಪವಾಹ್ಯ ನೃಪಾತ್ಮಜೌ||೫೧||

ಜಹಾರ ಭಾರ್ಯಾಂ ರಾಮಸ್ಯ ಗೃಧ್ರಂ ಹತ್ವಾ ಜಟಾಯುಷಂ||

ಟೀ|| ಮಾಯಾವಿನಾ-ಮಾಯೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವಂಥಾ,
ತೇನ-ಆ ಮಾರೀಚನಿಂದ, ನೃಪಾತ್ಮಜೌ - ರಾಜಪುತ್ರರಾದ
ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು, ದೂರಂ-ಆಶ್ರಮದಿಂದ ಬಹುದೂರವ
ನ್ನು, ಅಪವಾಹ್ಯ-ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಜಟಾಯುಷಂ-
ಜಟಾಯುವೆಂಬ, ಗೃಧ್ರಂ-ಹದ್ದನ್ನು, ಹತ್ವಾ-ಕೊಂದು, ರಾ
ಮಸ್ಯ-ರಾಮನ, ಭಾರ್ಯಾಂ-ಪತ್ನಿಯನ್ನು, ಜಹಾರ-ಅಪಹರಿ
ಸಿದನು. ||

ಗೃಧ್ರಂಚ ನಿಹತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹೃತಾಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಚ ಮೈಥಿಲೀಂ |

ರಾಘವಶ್ಚೋಕಸಂತಪ್ತೋ ವಿಲಲಾಸಾಕುಲೇಂದ್ರಿಯಃ ||

ಟೀ || ರಾಘವಃ-ರಾಮನು, ನಿಹತಂ- ಹೊಡೆಯಲ್ಪಟ್ಟರು
ವ, ಗೃಧ್ರಂ-ಜಟಾಯುವನ್ನು, ದೃಷ್ಟ್ವಾ-ನೋಡಿ, ಮೈಥಿಲೀಂ-

ಚ-ಕೇಳಿಯೂ, ಶೋಕಸಂತಪ್ತಃ, ಶೋಕ-ದುಃಖದಿಂದ, ಸಂ
ತಪ್ತಃ- ತಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿಯೂ, ಆಕುಲೇಂದ್ರಿಯಃ-ವ್ಯಾ
ಕುಲಹೃದಯನಾಗಿಯೂ, ವಿಲಲಾಪ-ಪ್ರಲಾಪಿಸಿದನು ||

ತತಸ್ತೇನೈವ ಶೋಕೇನ ಗೃಧ್ರಂ ದಗ್ಧ್ವಾ ಜಟಾಯುಷಂ ||೫೪||

ಮಾರ್ಗಮಾಣೋ ವನೇ ಸೀತಾಂ ರಾಕ್ಷಸಂ ಸಂದದರ್ಶಹ |

ಕಬಂಧಂನಾಮ ರೂಪೇಣ ವಿಕೃತಂ ಘೋರದರ್ಶನಂ ||

ಟೀ || ತತಃ-ತರುವಾಯ, ತೇನೈವಶೋಕೇನ-ಅಂಥಾದುಃ
ಖದಿಂದಲೇ, ಗೃಧ್ರಂ-ಜಟಾಯುವನ್ನು, ದಗ್ಧ್ವಾ-ಅಗ್ನಿಸಂಸ್ಕಾ
ರಮಾಡಿ, ವನೇ-ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸೀತಾಂ-ಸೀತೆಯನ್ನು, ಮಾರ್ಗ
ಮಾಣಃ-ಹುಡುಕುವಂಥವನಾಗಿ, ರೂಪೇಣ-ಆಕಾರದಿಂದ,
ವಿಕೃತಂ- ವಿಕಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಘೋರದರ್ಶನಂ- ಭ
ಯಂಕರವಾದ ನೋಟವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಕಬಂಧಂನಾಮ-
ಕಬಂಧನೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ, ರಾಕ್ಷಸಂ-ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು, ದದರ್ಶ-
ನೋಡಿದನು ||

ತನ್ನಿಹತ್ಯ ಮಹಾಬಾಹು ದದಾಹು ಸ್ವರ್ಗತತ್ತ್ವ ಸಃ |

ಸ ಚಾಸ್ಯ ಕಥಯಾಮಾಸ ಶಬರೀಂ ಧರ್ಮಚಾರಿಣೀಂ ||೫೫||

ಶ್ರಮಣೀಂ ಧರ್ಮನಿಪುಣಾ ಮಭಿಗಚ್ಛೇತಿ ರಾಘವ||

ಟೀ || ಮಹಾಬಾಹುಃ-ಬಲಿಷ್ಠಗಳಾದ ಭುಜಗಳುಳ್ಳ,
ಸಃ-ಆರಾಮನು, ತಂ-ಆ ಕಬಂಧನನ್ನು, ನಿಹತ್ಯ-ಸಂಹರಿಸಿ,
ದದಾಹ- ಸುಟ್ಟನು, ಸಃಚ-ಆಕಬಂಧನಾದರೂ, ಹೇ ರಾಘ
ವ-ಎಲೈರಾಮನೆ, ಧರ್ಮನಿಪುಣಾಂ-ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣೆಯಾದ,
ಶ್ರಮಣೀಂ-ಶ್ರಮಣಿಯೆಂಬುವವಳನ್ನು ಕುರಿತು, ಅಭಿಗಚ್ಛ-
ಹೋಗು, ಇತಿ-ಎಂಬುದಾಗಿ, ಸಃಚ-ಆಕಬಂಧನೂ, ಅಸ್ಯ-

ಈ ರಾಮನಿಗೆ, ಧರ್ಮಚಾರಿಣೀಂ-ಧರ್ಮನಿರತೆಯಾದ, ಶಬರೀಂ-ಶಬರಿಯನ್ನು, ಕಥಯಾಮಾಸ-ಹೇಳಿದನು ||

ಸೋಭ್ಯಗಚ್ಛಂತು ಹಾತೇಜಾ ಶಬರೀಂ ಶತ್ರುಸೂದನಃ ||೫೩||

ಟೀ|| ಮಹಾತೇಜಾಃ- ಮಹತ್ತಾದ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಶತ್ರುಸೂದನಃ-ಶತ್ರುನಾಶಕನಾಗಿಯೂ ಇರುವ, ಸಃ-ರಾಮನು, ಶಬರೀಂ-ಶಬರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, ಅಭ್ಯಗಚ್ಛಂತು-ಹೋದನು ||

ಶಬರಾ ಪೂಜಿತ ಸ್ಸವ್ಯುಗ್ರಾಮೋ ದಶರಥಾತ್ಮಜಃ |

ಪಂಪಾತೀರ್ ಹನುಮತಾ ಸಂಗತೋ ವಾನರೇಣಹ ||೫೪||

ಟೀ|| ದಶರಥಾತ್ಮಜಃ-ದಶರಥಕುಮಾರನಾದ ರಾಮನು, ಶಬರಾ-ಶಬರಿಯಿಂದ, ಸವ್ಯುಕ್-ಚನ್ನಾಗಿ, ಪೂಜಿತಃ-ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ, ಪಂಪಾತೀರ್ - ಪಂಪಾನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ, ವಾನರೇಣ-ಕಪಿಯಾದ, ಹನುಮತಾ-ಹನುಮಂತನೊಂದಿಗೆ ಸಂಗತಃ-ಶೇರಿದನು ||

ಹನುಮದ್ವಚನಾಚ್ಛೈವ ಸುಗ್ರೀವೇಣ ಸಮಾಗತಃ |

ಸುಗ್ರೀವಾಯ ಚ ತತ್ಸರ್ವಂ ಶಂಸದ್ರಾಮೋ ಮಹಾಬಲಃ ||೫೫||

ಆದಿತ ಸ್ತದ್ಯಥಾವೃತ್ತಂ ಸೀತಾಯಾಶ್ಚ ವಿಶೇಷತಃ |

ಟೀ|| ಮಹಾಬಲಃ-ಅತಿಬಲಿಷ್ಠನಾದ, ರಾಮಃ-ರಾಮನು, ಹನುಮದ್ವಚನಾತ್ - ಹನುಮಂತನ ವಾಕ್ಯದದೇಸೆಯಿಂದ, ಸುಗ್ರೀವೇಣ-ಸುಗ್ರೀವನೊಂದಿಗೆ, ಸಮಾಗತಃ - ಕೂಡಿದವನಾಗಿ, ಆದಿತಂ-ಮೊದಲಿನಿಂದ, ತತ್-ನಡೆದಂಥಾ, ವೃತ್ತಂ-ತನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು, ಯಥಾ-ಇದ್ದಹಾಗೆ, ವಿಶೇಷತಃ-ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಸೀತಾಯಾಶ್ಚ - ಸೀತಾದೇವಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು,

ತತ್-ಅಂಥಾ, ಸರ್ವಂ-ಸರ್ವ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನುಸಹ, ಸುಗ್ರೀವಾಯ-ಸುಗ್ರೀವನೊಂದಿಗೆ, ಶಂಸತ್-ಹೇಳಿದನು ||

ಸುಗ್ರೀವತ್ವಾಪಿ ತತ್ಸರ್ವಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ರಾಮಸ್ಯ ವಾನರಃ ||೬೦||

ಚಕಾರ ಸಖ್ಯಂ ರಾಮೇಣ ಪ್ರೀತಶ್ಚೈವಾ ಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಕಂ ||

ಟೀ|| ವಾನರಃ-ಕಪಿಯಾದ, ಸುಗ್ರೀವಃ ಚ ಅಪಿ - ಸುಗ್ರೀವನೂ ಕೂಡ, ರಾಮಸ್ಯ - ಶ್ರೀರಾಮನ, ತತ್ ಸರ್ವಂ-ಆವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲಾ, ಶ್ರುತ್ವಾ-ಕೇಳಿ, ಪ್ರೀತಃ-ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ರಾಮೇಣ-ರಾಮನೊಂದಿಗೆ, ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಕಂ - ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಯಾದ, ಸಖ್ಯಂ-ಸ್ನೇಹವನ್ನು, ಚಕಾರ-ಮಾಡಿಕೊಂಡನು ||

ತತೋ ವಾನರರಾಜೇನ ವೈರಾನುಕಥನಂ ಪ್ರತಿ || ೬೧ ||

ರಾಮಾಯಾ ವೇದಿತಂ ಸರ್ವಂ ಪ್ರಣಯಾದ್ಧುಃಖಿತೇನಚ ||

ಟೀ|| ತತಃ-ಸ್ನೇಹವಾದತರುವಾಯು, ವೈರಾನುಕಥನಂ ಪ್ರತಿ, ವೈರ-ಅಣ್ಣನೊಂದಿಗೆ ತನಗುಂಟಾದ ವೈರದ, ಅನುಕಥನಂ ಪ್ರತಿ-ಪುನಃ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, ದುಃಖಿತೇನ-ದುಃಖಿಸಿಯಿರುವ, ವಾನರರಾಜೇನ-ವಾನರರಿಗೆ ಅರಸನಾದ ಸುಗ್ರೀವನಿಂದ, ಪ್ರಣಯಾತ್-ಸ್ನೇಹದ ದೆಸೆಯಿಂದ, ಸರ್ವಂ-ತನ್ನವೃತ್ತಾಂತವೆಲ್ಲಾ, ರಾಮಾಯ-ಶ್ರೀ ರಾಮನಿಗೆ, ಆವೇದಿತಂ-ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ||

ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತಂ ಚ ರಾಮೇಣ ತದಾ ವಾಲಿವಧಂಪ್ರತಿ ||೬೨||

ವಾಲಿನಶ್ಚ ಬಲಂ ತತ್ರ ಕಥಯಾಮಾಸ ವಾನರಃ |

ಟೀ|| ತದಾ-ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ, ರಾಮೇಣ-ರಾಮನಿಂದ, ವಾಲಿವಧಂಪ್ರತಿ-ವಾಲಿಯ ಸಂಹಾರವನ್ನ ಕುರಿತು, ಪ್ರತಿಜ್ಞಾತಂ

ಚ-ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯೂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ತತ್ರ-ಆ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ, ವಾಲಿನಃ-ವಾಲಿಯ, ಬಲಂಚ-ಬಲವನ್ನು ಸಹ, ವಾನರಃ-ಸುಗ್ರೀವನು, ಕಥಯಾಮಾಸ-ಹೇಳಿದನು ||

ಸುಗ್ರೀವ ಶೃಂಕಿತಶ್ಚಾಸೀನ್ನಿತ್ಯಂ ವೀರೈಃ ರಾಘವೇ ||೬೩||

ಟೀ|| ಸುಗ್ರೀವಃ-ಸುಗ್ರೀವನು, ರಾಘವೇ-ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲಿ, ವೀರೈಃ-ಪರಾಕ್ರಮ ವಿಷಯದಿಂದ, ಶಂಕಿತಃ - ಈತನಿಗೆ ವಾಲಿಸಂಹಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಂಟೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಆಸೀತ್-ಆದನು ||

ರಾಘವಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥಂತು ದುಂದುಭೀ ಕಾಯಮುತ್ತಮಂ ||

ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಸುಗ್ರೀವೋ ಮಹಾಪರ್ವತಸನ್ನಿಭಂ ||

ಟೀ|| ಸುಗ್ರೀವಃ-ಸುಗ್ರೀವನು, ರಾಘವಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥಂ, ರಾಘವ-ರಾಮನ, ಪ್ರತ್ಯಯಾರ್ಥಂ-ಪರಾಕ್ರಮದ ನಂಬಿಕೆಗೋಸ್ಕರ, ಮಹಾಪರ್ವತಸನ್ನಿಭಂ-ದೊಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ, ಉತ್ತಮಂ-ಅತಿಭಾರವುಳ್ಳ, ದುಂದುಭೇಃ-ದುಂದುಭಿಯೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನ, ಕಾಯಂ-ದೇಹವನ್ನು, ದರ್ಶಯಾಮಾಸ-ರಾಮನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದನು ||

ಉತ್ಸ್ಮಯಿತ್ವಾ ಮಹಾಬಾಹುಃ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯಚಾಸ್ಥಿ ಮಹಾಬಲಃ |

ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠೇನ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಸಂಪೂರ್ಣಂ ದಶಯೋಜನಂ ||೬೪||

ಟೀ|| ಮಹಾಬಾಹುಃ-ಮಹತ್ತಾದ ಭುಜಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಮಹಾಬಲಃ-ಅಧಿಕಬಲವುಳ್ಳವನೂ ಆದ ರಾಮನು, ಉತ್ಸ್ಮಯಿತ್ವಾ-ತನ್ನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಸುಗ್ರೀವನು ತನ್ನಂ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಘೃಂಧು ಮುಗುಳುನಗೆಗೊಂಡು, ಅಸ್ಥಿ-

ಆದುದುಭಿದೇಹದ ಮೂಳೆಯನ್ನು, ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ-ನೋಡಿ,
ಸಂಪೂರ್ಣಂ-ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ, ದಶಯೋಜನಂ-ಹತ್ತುಯೋ
ಜನದೂರ ಬೀಳುವಂತೆ, ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠೇನ-ಕಾಲಿನ ಹೆಬ್ಬೆ
ಟ್ಟಿನಿಂದ, ಚಿಕ್ಷೇಪ-ಹಾರಿಸಿದನು ||

ಬಿಭೇದ ಚ ಪುನಸ್ಸಾರ್ಥ ಸಪ್ತೈಕೇನ ಮಹೇಷುಣಾ |

ಗಿರಿಂ ರಸಾತಲಂ ಚೈವ ಜನಯ್ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ತದಾ ||೬೬||

ಟೀ|| ಪುನಃ-ಮತ್ತು, ತದಾ-ಆವಾಗ, ಪ್ರತ್ಯಯಂ-ಸುಗ್ರೀ
ವನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು, ಜನಯ್-ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥವನಾಗಿ,
ಏಕೇನ-ಒಂದೆಯಾದ, ಮಹೇಷುಣಾ-ಮಹತ್ತಾದ ಬಾಣ
ದಿಂದ, ಸಪ್ತ ಸಾರ್ಥ-ಏಳು ತೆಂಗಿನಮರಗಳನ್ನೂ, ಗಿರಿಂ-
ಅವುಗಳ ಬಳಿಯಣ ಬೆಟ್ಟವನ್ನೂ, ರಸಾತಲಂಚ-ಪಾತಾಳ
ವನ್ನೂ ಸಹ, ಬಿಭೇದಚ-ಭೇದಿಸಿದನು ||

ತತಃ ಪ್ರೀತಮನಾ ಸ್ತೇನ ವಿಶ್ವಸ್ತ ಸ್ಸಮಹಾಕಪಿಃ |

ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಂ ಶ್ವಾಮಸಹಿತೋ ಜಗಾಮ ಚ ಗುಹಾಂ ತದಾ ||೬೭||

ಟೀ|| ತತಃ-ತರುವಾಯ, ತೇನ-ಅಂಥಾ ರಾಮನಕೆಲಸ
ದಿಂದ, ವಿಶ್ವಸ್ತಃ-ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಪ್ರೀತಮ
ನಾಃ-ಸಂತುಷ್ಟಹೃದಯನಾಗಿಯೂ ಇರುವ, ಸಃ-ಅಂಥಾ,
ಮಹಾಕಪಿಃ-ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಸುಗ್ರೀವನು, ರಾಮಸಹಿತಃ-
ರಾಮನೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿದವನಾಗಿ, ಗುಹಾಂ-ಗುಹಾರೂಪವಾದ,
ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಂ-ಕಿಷ್ಕಿಂಧಾಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಕುರಿತು, ಜಗಾಮ-
ಹೋದನು ||

ತತೋ ಗರ್ಜಾ ಧ್ವನಿವರ ಸ್ಸುಗ್ರೀವೋ ಹೇಮಪಿಂಗಳಃ |

ತೇನ ನಾದೇನ ಮಹತಾ ನಿರ್ಜಗಾಮ ಹರಿಶ್ವರಃ||೬೮||

ಟೀ|| ತತಃ-ತರುವಾಯ, ಹೇಮಪಿಂಗಳಃ, ಹೇಮ-ಚಿನ್ನ
ದಂತೆ, ಪಿಂಗಳಃ-ಕೆಂಪುಕೂಡಿದ ಹಳದಿಬಣ್ಣವುಳ್ಳವನಾಗಿ
ಯೂ, ಹರಿವರಃ-ಕಪಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿಯೂ ಇರುವ, ಸುಗ್ರೀ
ವಃ-ಸುಗ್ರೀವನು, ಅರ್ಜುನ್-ಗರ್ಜನೆಮಾಡಿದನು. ಮಹ
ತಾ-ಅಧಿಕವಾದ, ತೇನ-ಅಂಥಾ, ನಾದೇನ-ಧ್ವನಿಯಿಂದ, ಹರಿ
ಶ್ವರಃ-ಕಪಿರಾಜನಾದ ವಾಲಿಯು, ನಿರ್ಜಗಾಮ-ಹೊರಟನು||

ಅನುಮಾನ್ಯ ತದಾ ತಾರಾಂ ಸುಗ್ರೀವೇಣ ಸಮಾಗತಃ |

ನಿಜಘಾನ ಚ ತತ್ಪ್ರಸಂ ಶರೇಣೈಕೇನ ರಾಘವಃ ||೨೯||

ಟೀ|| ತದಾ-ಆವಾಗ, ತಾರಾಂ-ತಾರೆಯೆಂಬ ತನ್ನ ಹೆಂಡ
ತಿಯನ್ನು, ಅನುಮಾನ್ಯ-ಸಮ್ಮತಿಸಿ, ಸುಗ್ರೀವೇಣ-ಸು
ಗ್ರೀವನೊಂದಿಗೆ, ಸಮಾಗತಃ-ಕೂಡಿತನು. ತತ್ರ-ಈ ಕಾಳಗ
ದಲ್ಲಿ, ರಾಘವಃ-ರಾಮನು, ಏನಂ-ಈ ವಾಲಿಯನ್ನು, ಏಕೇ
ನಶರೇಣ-ಒಂದು ಬಾಣದಿಂದ, ನಿಜಘಾನ-ಹೊಡೆದನು ||

ತತ ಸುಗ್ರೀವವಚನಾ ದ್ವತ್ವಾಲಿನಮಾಕ್ಷಣೀ |

ಸುಗ್ರೀವಮೇವ ತದ್ರಾಜ್ಯೇ ರಾಘವಃ ಪ್ರತ್ಯವಾದಯತ್ ||೩೦||

ಟೀ|| ತತಃ-ತರುವಾಯ, ರಾಘವಃ-ರಾಮನು, ವಚನಾ
ತ್-ಸುಗ್ರೀವನ ವಾಕ್ಯದದೇಸೆಯಿಂದ, ಆಹವೇ-ಕಾಳಗದಲ್ಲಿ,
ವಾಲಿನಂ-ವಾಲಿಯನ್ನು, ಹತ್ವಾ-ಸಂಹರಿಸಿ, ತದ್ರಾಜ್ಯೇ-ಅವ
ನರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸುಗ್ರೀವಮೇವ-ಸುಗ್ರೀವನನ್ನೇ, ಪ್ರತ್ಯಪಾ
ದಯತ್-ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದನು ||

ಸಚ ಸರ್ವಾ ಸಮಾನೀಯ ವಾನರಾ ವಾನರರ್ಷಭಃ |

ದಿಶಃ ಪ್ರಸ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ದಿದೃಕ್ಷು ಜನಕಾತ್ಮಜಾಂ ||೩೧||

ಟೀ|| ಸಾಸರಪ್ಸಭಃ - ವಾನರಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ, ಸಚ-ಆ

